

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Kuruluş ve Görevleri Kanunu Tasarısı Üzerinde Odamızın Düşünceleri

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının kuruluşu konusunda geçen sayılarımızda bilgiler vermiş ve hele 89 ve 91 sayılarımızda bu Bakanlığın kuruluşu üzerindeki düşüncelerimizi yayınlamıştık.

16 ay önce Bakanlık 4951 sayılı kanuna dayanarak kurulduktan sonra Bakanlığın kuruluşunu hazırlamak üzere çalışmalara başlamıştır. Ancak bütün çalışmalarımıza karşılık kuruluştaki kanunu hazırlıkları sırasındaki çalışmalara katılmak fırsatını elde edemedik. Bu çalışmalar büyük bir gizlilik içinde sürdürüldü. Bu konuda fazla duyarlık gösterilmesinin kanunun getireceği bazı değişikliklerin bazı kimseleri veya kurumları tedirgin edeceğinin düşünüldüğünü sanıyoruz.

Bu kere Elektrik Mühendislerini birinci derecede ilgilendiren Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı kuruluş kanununda elektrik mühendislerinin düşüncelerinin Odamız aracılığı ile alınmasınabaşvurulmasını olumlu ve yapıcı karşıladığımızı belirtmek isteriz.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Kuruluş ve Görevleri Kanun Tasarısı Hakkında Odamız Görüşü

25.12.1963 tarihinde 4951 sayılı kanuna dayanılarak kurulmuş bulunan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının kuruluş ve görevlerini belirtmek üzere hazırlanan kanun tasarısı, Bakanlar Kurulundan geçtikten sonra, 30.1.1965 de Başbakanlıkça Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuş bulunmaktadır.

Elektrik Mühendislerini birinci derecede ilgilendiren bahis konusu kanun tasarısı hakkında Odamız görüşünün alınmasında fayda umularak düşüncelerimizin bildirilmesi isteğinin, Bakanlıkça, Odamıza bildirilmesi topluluğumuzca olumlu bir nitelik taşımaktadır.

Tasarının gerekçesinde de görüleceği üzere Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının kuruluşu; Mehtap raporundaki görüşlere ve Anayasanın hükümlerine dayandırılmakta ve merkezi hükümet örgütlerinin yeniden düzenlenmesi açısından da yeni bir sistem getirdiği ileri sürülmektedir.

Mehtap raporunda Merkezi Hükümet örgütleri ile ilgili olarak çeşitli Bakanlıkların Kuruluş ve görevleri incelenirken memleketin ikinci

enerji kaynaklarından Elektrik enerjisinin bugünkü durumu üzerinde de durulmuş ve özellikle bu konunun «Enerji» deyimine adlandırıldığına işaret edilmiştir.

Aynı raporda çeşitli birincil enerji kaynaklarından faydalanılarak elde edilen Elektrik işleri; üretim, iletim ve dağıtımında çeşitli bakanlık, Kamu Kuruluşları, özel teşebbüslerce yürütülmekte oluşu; izlenecek politikanın yürütülmesinde, izlenmesinde ve denetlenmesinde iyi bir koordinasyonun sağlanamamış olması sebebiyle ve çıkan zorlukların giderilmesi amacıyla elektrik işlerinin tek elde toplanmasının zorunluğuna değinilmiştir.

Bu arada «Devlet Su işleri Genel Müdürlüğünün enerji dışındaki fonksiyonları öbür teşkilatlarla fazla girişmiş değildir» denilmesi suretiyle DSİ nih kurulacak yeni bir Bakanlığa bağlanmasındaki amacın, sadece elektrik konusundaki girişmeleri gidermek olduğu bildirilmiştir.

Sonuç olarak da bu gibi işlerin, çeşitli Bakanlıklarca yürütülmekte oluşu karşısında, hepsinin bir bakanlığın düzenleyici, izleyici, denetleyici yetkisi altında toplanması halinde faaliyetin üstün çıkarına uygun olacağı, görüşünden hareketle «Su, enerji, yakıt konularını kapsıyan görevlerin bugünkü karışık durumu .kışlamak üzere; Su, enerji, yakıt (Nükleer atom enerjisi görevlerini bünyesinde toplıyan bir« Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı kurulmalı, bu bakanlık esas olarak kömür, madencilik, petrol, Sı ve elektrik olmak üzere dört büyük hizmet kolunu ihtiva etmeli, bünyesinde ayrıca bir (Yakıt Dairesi) kurulmalıdır» ana fikri savunulmuştur.

Ancak; tasarının gerekçesinde tabii kaynaklar yerine (Tabii Servet Kaynakları) deyiminin kullanıldığı göze çarpmaktadır. Belki bu yüzden, tasarı metninde, (Tabii Kaynakları) deyimini (Madde 2) tabii kaynaklar yerine kullanılmıştır.

Her ne kadar Anayasanın 130 uncu maddesi «Tabii Servetler ve Kaynaklar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Bunların aranması ve işletilmesi hakkı devlete aittir.» Ana hükmünü getirmekte ise de karma ekonomi kuralları dışına çıkmadan «Arama ve işletmenin Devletin özel teşebbüsüyle birleşmesi suretiyle veya doğrudan doğruya özel teşebbüs eliyle yapılabileceğini kanunun açık iznine bağlamaktadır».

Bu bakımdan tabii kaynakların muhakkak ve yalnız bir bakanlığın görev ve yetkileri altına alınması da zorunlu değildir. Nitekim, toprak ve ormanlarda memleketin tabii kaynaklarından ise de ne toprak-su ve ne de Orman Genel Müdürlükleri Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına bağlanmamıştır.

Tasarı gerekçesinde Anayasanın 106 ncı maddesinden de bahsedilmekte ve bu maddenin bakanlara yüklenmiş olan görev ve sorumluluğu belirtir anlam taşıdığı ileri sürülmektedir. Oysaki, bu madde «Bakanlıklar Kanununun koyduğu esaslara göre kurulur» ana hükmünü getirmektedir. Siyasi bir tasarrufu imkân sağlayan 4951 sayılı kanunun 1 inci maddesi ise; «Devlet dairesinin, Başbakanın teklifi ve Cumhurbaşkanının onaylamasıyla Bakanlıklara ayrılmasını; bunlara tayin edilecek Bakanlardan ayrı olarak Devlet Bakanlıklarının da tayin olunabileceğini» belirtmektedir. Başbakanın bu yetkisi ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Kurulduğu gibi Mehtap'ta adı geçmiyen «Köy işleri Bakanlığı» da kurulmuş ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının bazı daireleri bu Bakanlığa bağlanmak suretiyle mehtap'ın getirdiği ana fikir zedelenmiştir. Bu itibarla ve Köy elektrifikasyonu tesis işlerinin Etibank'ça yürütülmekte oluşu da göz önünde tutularak tasarıda bağlı Kurumlar arasındaki E. İ. E. Genel Direktörlüğünün (Köy elektrifikasyonu etüd servisi) nin Köy işleri Bakanlığına bağlanmasını sakıncalı gördüğümüzü belirtmek isteriz.

Tasarının gerekçesinde «Yurdumuzun enerji ve tabii servet kaynaklarının tümünden ve verimli bir şekilde yararlanmak ve bunları kıymetlendirip geliştirmek memleketimizin başlıca sorunlarından birini teşkil etmektedir.» denilmektedir. Elektrik Mühendisleri olarak bu düşünceye tamamen katılmaktayız. Ancak, bunun gerçekleştirilmesinin bir tek bakanlık kurulmasıyla mümkün olacağına İnanmanın çok iyimser bir görüş olduğunu da belirtmek isteriz. Bizce bu ana sorunun en iyi şekilde çözümlenmesi Hükümetin düzenleyici, yönetici, uygulayıcı ve denetleyici tedbirleri ve bu konularda gerekli mevzuatı koyucu ve çok iyi bir koordinasyon sağlayıcı çalışmalarıyla mümkün görülmektedir.

Tasarıda Bakanlık merkez dairelerinin kuruluşunun değişik bir açıdan ele alındığı ve «Esas olarak fonksiyonel bölünmenin kabul edildiği» tasarının İncelenmesinde çalışmakta olduğu açıkça görülmektedir, önergenin, mehtap, bakanlık kuruluşunda kömür, madencilik, petrol, su ve elektrik olmak üzere dört büyük brime ihtiyaç olacağını kabul etmişken; tasarıda iktisadi işler, Etüd ve Plân, kaynak hakları gibi üç ana daire ile Bakanlığın genel hizmetleri için yönetim ve düzenleme, teftiş kurulu ve Hukuk müşavir-

ligi kuruluşu öngörülmüştür. Bununla birlikte bahis konusu kuruluşların görevleride ayrı ayrı belirtilmemiştir. Suna karşılık görevler çok geniş deyimlerle ve yoğun bir şekilde belirtilmiştir. Elektrik Mühendisleri olarak, kanunda görevlerin açık ve seçiklikle belirtilmemiş olmasının ve daireler bünyelerinin bu şekilde düzenlenmesinin, bu bakanlığın faaliyetlerinde yetki ve sorumluluk girişmelerine devamlı suretle sebep olacağı kanısındayız. Bu görüşümüzü açıklamada fayda görmekteyiz. Şöyleki; tasarıda bir iktisadi işler dairesi kuruluşu düşünülmekte ve açık olmamakla beraber bu dairenin bakanlık görevlerinden 2 nci maddenin (a) ve (b) paragraflarındaki işlerle uğraşacağı sanılmaktadır. Kadrosunda hiçbir mühendis bulunmayan bu dairenin görevlerin ifasında zayıf kalacağı açıktır. Gerçekten bir işin iktisadi bir çözüme bağlanması için etüd ve planlanması sorununun da gözönünde tutulması gereklidir. İktisaden çözümlenmiş bir etüd değer taşıyan bir etüd olmayacağı gibi planlanması teknik bir bilgiye dayanmayan iktisadi bir çözümde söz konusu olamaz.

Tasarıda etüd ve plânlama dairesine de çok ve çeşitli işlerin yükleneceği anlaşılmaktadır. (Madde 2 c, d, e ve belki f). Bahis konusu bu görevlerin Bakanlıkça doğrudan doğruya yapılması da mümkün ve doğru görülmektedir. Çünkü Bakanlığa bağlı Kurumlar esasen bu görevleri yapmaktadırlar.

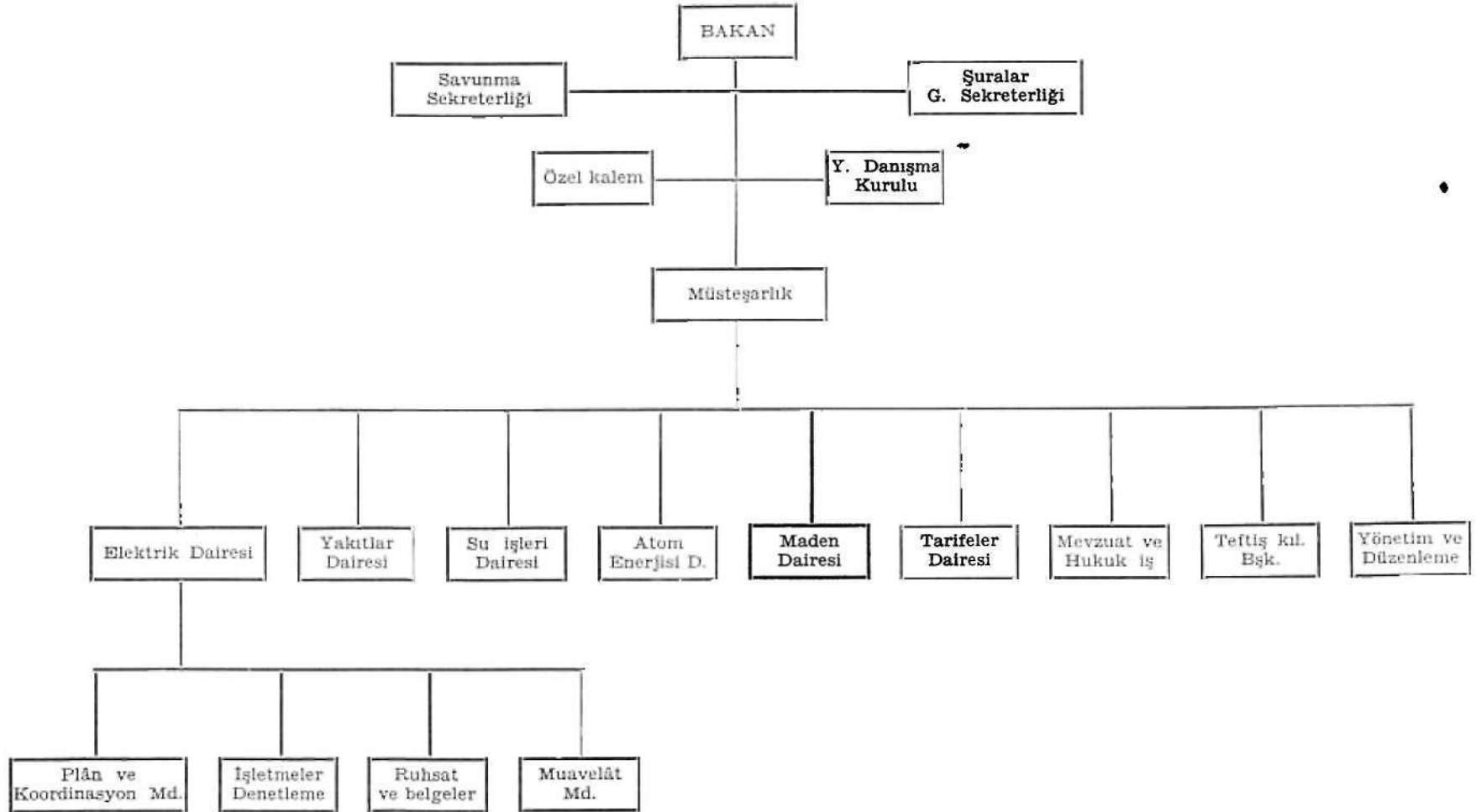
Tasarının bu şekliyle kanunlaşması halinde aynı işin hem bakanlık bünyesinde ve hem de ona bağlı Kurumlarda iki defa yapılmasına yol açılacak ve kuvvetli bir ihtimalle görüş ayrılıkları olacaktır. Görüşümüze göre bakanlık iktisadi ve teknik araştırma ve etüdlere bağlı kurumlarına yaptırmalı ve fakat bu kurumların denetlemeli, uygulama yollarını gösteren tüzükleri hazırlamalı ve gerekli koordinasyonu sağlamalıdır.

Kadro cetvelinde Savunma Sekreterliğine yer verilmişken Merkez örgütünde bunun gösterilmemiş olmasını unutulmuş bir husus olarak görmekteyiz.

Dairelerin tasarıda olduğu gibi fonksiyonel olarak değil, ihtisaslara göre ayrılmasının gerektiği konusunda olduğumuzdan daireler görevlerini ihtisaslara göre ayrılmalıdır. Belge ve ruhsat verme gibi konularda dairelerince yürütülmelidir. Bu bakımdan Bakanlığın en geniş kadrosunu teşkil eden (104 kişi) kaynak hakları dairesinin kurulmasını çok geniş girişme ve sürtünmelere sebep olacağı cihetle uygun görmemekteyiz.

Oda olarak, bakanlığa yardımcı bir organ olmak üzere, Devlet Dairelerinin üretici ve tüketicilerin bu işlerde yeterli kişilerinden ve enerji ve tabii kaynaklar konusundaki bilgileriyle tanınmış uzman tanışmanlardan kurulu bir Enerji

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Örgüt Şaması

ve Tabii Kaynaklar şuralarının desteklenmesini temenni etmekteyiz. Bu kuruluşun çalkamalarını düzenlemek amacıyla doğrudan doğruya bakana bağlı bir şuralar genel sekreterliğinin gözönünde bulundurulmasını faydalı görmekteyiz.

Bu arada ve genellikle çıkacak anlaşmazlıkların çözümünde bakana yardımcı olacak ve çözüm şekilleri hakkında bakana tekliflerde bulunacak bir yüksek Danışma Kurulunun da örgütte yer almasını desteklemekteyiz. Bu amaçla sunduğumuz bakanlık kuruluşuna ait şemanın görüşlerimizi belirtmekte olduğunu açıklamak isteriz.

Kanun tasarısında ve görevlerle ilgili hükümlerde (şehir içi taşıtlarına ait tesis ve işletmelerin) denetleneceğine değinen bir kısım yoktur. Buna karşılık 9 uncu maddede 6973 sayılı Sanayi Bakanlığı kuruluş ve vazifeleri hakkındaki kanunun enerji, maden ve petrol konularında Sanayi Bakanlığına verilmiş olan görev ve yetkilerle diğer, mevzuatla maden dairesi ve enerji dairesi reisliklerine verilmiş olan görev ve yetkilerin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına devredildiği belirtilmiştir. Şu hale göre Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı 7347 sayılı kanunla enerji dairesine verilen şehir içi taşıtlarına ait tesis ve işletmelerin denetimi ile de görevli bulunacaktır.

Kanımıza göre şehir içi taşıtlarına ait tesis ve işletmelerin denetimi trafik ve ulaştırma ile

ilgili bir konu olup memleketin tabii servet kaynakları ile ve enerji ile hiç bir ilgisi bulunmamaktadır. Bu itibarla bu görevin en yakın Bakanlığa devri Kanunda belirtilmelidir.

Tasarının kadro cetvellerinde kilit görevleri yapacak yerlere mühendislerden uzmanlar getirileceği hususuna dikkat edilmiş olmasını sevinçle karşılamaktayız. Ancak, yoğunlaştırılarak hazırlanmış bulunan bahis konusu kadro cetveleri, görevlerin ayrıntılı olarak belirtilmemiş olması sebebiyle, uygulamada çok sakıncalı durumlar yaratabilecek niteliktedir, örneğin 2 kişilik bir kadroda 6 mühendislik kolunda veya 20 kişilik bir kadroda 8 mühendislik kolundan hangisi olursa olsun atanma yapılabilecektir. Ayrıca böyle yüksek nitelik taşıyan uzmanlara verilecek ücretler de yeterli değildir. Bu bakımdan bakanlık çalışmalarının devamlılığını sağlamak amacıyla kanun tasarısına 91 sayılı Devlet Plân-lama Teşkilâtı kanunda olduğu gibi (Bahis konusu kanununun 17 inci maddesi) anlaşmalı uzmanlar hükmünün getirilmesine ve ayrıca 4/10195 sayılı kararname hükümlerine göre atanma imkânlarının sağlanmasını da zorunlu görmekteyiz.

Görüşlerimizin olumlu karşılanması halinde kanun tasarısı üzerinde yeniden ve maddelere de geçmek suretiyle çalışmalarımızı devam ettirmeye amade bulunduğumuzu belirtmekle ayrı bir kıvanç duymaktayız.

ARAŞTIRMA

1 Bugünkü Feza çağında Birleşik Malzemeler (Composite Materials)
3 gittikçe artan bir önem kazanmakta ve bu alanda bir çok memleketlerde
1 • çalışmalar yapılmaktadır. NATO - AGARD teşkilâtı da, yapı ve mazeme
I " panelinde Birleşik Malzemeler üzerinde çalışmalar yapılması düşünülme-
0 tedir

1 ' Bu alanda çalışmaya istekli olan müesseselerin hazırlanmış bulunan ra-
I" • por ve anket fişlerini MSB ARGE Başkanlığından temin ederek cevaplan-
r dırması istenmektedir. Bilgilerinize sunarız. •••••»

MÜHENDİS ARANIYOR

DSİ S İnci Bülge Müdürü Kai* - Ig*r KİLİ hidroelektrik 6*ntraü
montaj! ve i^tmesimde gfmvbn dirm* toe ^ ^ ^ V ' T Z S ' •
,gŞ« 10 uncu dereceye kadar (10 dahil) yevmiye ve diğer ilave ödenekler
verilmek üzere bir Elek- Müh. veya Y. Müh. aranmaktadır. - • • • •

• isteklilerin Şinasi Sokağı Çatal Hai-Ulus - Ankara-adrçşmdota DSİ-
"İşletmfc vs Bitkim -Baivesi İ&&k*nlığma imiracantları